

Abonamântul

Pentru monarhie:
Pre an 6 fl., 1/2 an 3 fl., 1/4 an 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:
Pre 1 an 18 frcs., 1/2 an 9 frcs., 1/4 an 4 frcs. 50 cm.

Fóia apare în fie-care Sâmbătă.

Unirea

Inserțiuni

Un șir garmond:
odată 7 cr., a doua oră 6 cr., a treia oră 5 cr., și de fie-care publicațiune timbru de 30 cr.

Tot ce privește fóia se adreseze la «Redacțiunea și Administrațiunea Unirii» în Blași.

Fóia bisericescă-politică.

Anul I.

Blași 15 August 1891.

Numerul 33.

Memorandul universitarilor magiar.

I.

(+) Studentii universitari din România au publicat în anul acesta un memoriu despre situațiunea Românilor din Transilvania și Ungaria, în care arată lumii stările nesuferite, ce ni-s'au creat în biserică, administrațiune, justiție, și în desvoltarea noastră culturală și națională.

Memoriul acesta a produs o impresiune foarte adâncă asupra societății magiare din patria noastră; ceea ce se vede nu numai din interesul viu și din animositatea, cu care s'a ocupat de el presa magiară, ci și din împrejurarea, că tinerimea magiară dela toate școlile noastre superioare din patrie s'a simțit îndemnată a publica contra lui un „răspuns“ de 64 pagini, în care se silește a dovedi lumii civilizate, că plângerile universitarilor români sunt neîntemeiate.

Noi nu vrem să ne amestecăm în disputa acesta, căci dela început am fost și suntem și astăzi de convingerea neclătită, că dacă a existat necesitatea de a se publica un memoriu românesc, atunci acesta trebuia să se redigeze de Românii de sub corona sântului Ștefan și să se adreseze mai întâi la cei mai hotărâtori factori politici din monarhia noastră.

Acestea însă nu le dicem cu scopul, ca să condamnăm mișcarea tinerimii române în motivele, care au produs-o, căci

tinerimea română nu a avut de scop, să înăsprescă relațiunile încordate dintre naționalitățile Ungariei, nici să pregătească calea la descompunerea statului nostru, nici să creeze greutăți monarhiei austro-ungare, ci numai să lumineze opiniunea publică europeană despre stările anormale și grele, în cari se află o naționalitate importantă din patria noastră, și prin acesta să exerciteze un fel de presiune morală asupra guvernului nostru, ca să pună frână curentului șovinistic, care pentru timpuri de grea încercare pregătește o catastrofă ireparabilă patriei noastre comune.

Așa precepem noi tendința memoriului român, judecându-l după litera și spiritul lui, și pentru aceea dicem, că în motivele, din cari a purcesu, nu se poate condamna, deși din motive de tactică ar fi fostu poate mai oportun, să se purcedă în sensul enunțațiunii noastre de mai sus.

Destulă atâta, că avem acum înaintea noastră un memoriu al universitarilor magiar, care după părerea noastră merită totă atențiunea. Avem adică de a face cu o operă, care nici de cum nu este productul unor tineri ușorateci de pre băncile școlii, ci productul unor bărbați cu pozițiune înaltă în viața socială și politică a Ungariei, cari au pus la dispozițiunea tinerimii magiare toate datele de lipsă la compunerea memoriului, și cari poate au dat mână de ajutor chiar și la stilizarea lui. Cel puțin acesta este impresiunea, ce o pri-

mim noi la cetirea memoriului. Afară de aceea memoriul magiar sulevăză o mulțime de cestiuni de foarte mare importanță politică, cari puse odată în discuțiune publică, nu mai pot fi trecute cu vederea din partea acelor, cari doresc, precum dorim și noi, buna înțelegere între locuitorii acestei patrii și conlucrarea lor armonică pentru binele comun.

Suntem siliți așa dară a ne ocupa pre scurt în colonele foii noastre și de memoriul magiar cu atât mai virtos, că prin acesta credem a face un serviciu bun patriei noastre, a cărei fericire am cuprins-o în programul „Unirii“, când am disu în numărul primu, că programul nostru se poate resumă în scurtele cuvinte: „*Dumnezeu, țera mea și nămul meu.*“

Cetind partea primă din memoriul magiar, care se ocupă cu cestiuni generale, ne cuprinde mirarea, cum de nisce oameni cu firea întregă pot consacra 28 pagini, adică aproape jumătate din memoriul lor, unei cestiuni, care nimeni pre lume nu a sulevat-o. Se silesc adică universitarii magiar, să demustre lumii civilizate, că Românii nu au nici un drept să pretindă, ca Transilvania și partea orientală a Ungariei să se rumpă de monarhia noastră și să se anexeze la regatul României.

Dar cine dintre Românii a pretins-o acesta? Universitarii români de bună seamă nu, căci în totu memoriul lor nu se află o singură pagină, o singură

Feuilleton.

Amintiri de călătorie.

Constantinopol, 3 August 1890.

Frate Isidore!

Selamlık! Ce mirădenie va mai fi și asta? Așa te vei fi întrebat cetind sfârșitul epistolei mele de ieri.

Să-ți definesc dară selamlıkul? Îmi aduc aminte de sergentul, pre care l'a întrebat ore cine, ce va să dică Wachtparade. El supărându-se pre nesciința cea ne mai pomenită și necualificabilă a întrebătorului l'a luminat de minune răspundându-i cu scurtime militară: Na wissen's, Wachtparade is halt Wachtparade und Kirchenparade is Kirchenparade. Și cu definiția asta el și-a câștigat nume în istorie. Așa și-ai pute propune și eu definiția scurtă și lămurită: Selamlık e Selamlık. Ce va să însemne cuvintul acesta, nu știu, și ciceronele nostru întrebat fiind încă ne-a răspuns ca sergentul. Îmi aduc însă aminte, că *selem* în limba evrească înseamnă jertfă de împăcare, și fiind că limba evrească și cea arabă sunt surori, și fiind

că limba turcescă e numai o deformare a celei arabe, bună oră cum e cea săsăscă din Ardél, deformarea celei germâne, îmi închipuesc, că selamlıkul va să fie o sărbătoare de împăcare. Acestea și-le scriu, de vreme ce știu, că-ți place să etimologizezi. Selamlıkul va să fie o sărbătoare de împăcare, și nu o jertfă de împăcare, căci Mahomedanii aduc lui Allah numai jertfa rugăciunii și a postului și nu vor să scie de jertfe de aceea, de cari prescria Israiliților Legea veche. Sărbătorea aceea de împăcare Mahomedanii o țin în fiesce care Vineri. Era sultanul e așa de nevoit să o țină, cât mai ales din cauza acesta nu poate ușor să cerceteze pre alți domnitori.

Așa dară eri după ce ne-am întors din Fanar, ne-a mai ajunsu timp, ca să vedem și cele ce se pot vedea din selamlıkul padișaului. Ne-a părut bine, că s'a întimplat așa, căci străinii cercetând Constantinopolul se simțesc obligați a vedea selamlıkul. Ne-am suit în o birje, și acesta ne-a dus acum iute, acum împedecată de trupe de ale armatei turcesce până pre un spațiu foarte larg, care se estinde mai la vale dela palatul împăresc numit Yıldiz Kiosk. Aci în palatul acesta locuesce adică în timpul mai nou

padișaul. Sosind acolo ne-am postat căruța chiar preste uliță dela moșea aceea nouă, nu mare, dară cel puțin din afară foarte frumoasă, la care sultanul de acum Vineria merge să se roge. Și acum am vădit, că selamlıkul e întru adevăr Kirchenparade. Între sunetele alor vre-o opt orchestre militare și ale unei mulțimi de trîmbețe se adunară aci totu felul de trupe turcesce. A fostu pitoresc aspectul acestei miniaturi bizare și destul de mari a armatei turcesce. Ne-am convinsu aci, că așa nunitul *material* al armatei turcesce e foarte bun, și vedend *materialul* acesta, adică ostășimea, — căci acesta se numesce *material* pretutindenea, pre unde statul prețuesce mai mult viața unui cal decâtu cea a unui ostaș, — vedend *materialul* acesta nu ne-am mai mirat de vitejia, cu care s'au luptat Turcii la Plevna, de armata colosului de medă nopte era pre aci să și lase dinții în șanturile de acolo, ci ne-am mirat de ceea ce a isprăvit acio tineră armată a României.

Prin larma cea mare, ce o făceau trupele adunându-se între sunete de musică și de trîmbețe, aușim de odată străbătend aerul o voce tânguitoare cântând pre lungu cuvinte neînțelese de noi. Cercăm cu ochi în toate

moștenesc de la puterea cucerită toate drepturile și detorințele, ce le-a avut față cu acel popor puterea cucerită, și prin urmare și detorința de a respecta individualitatea și limba acelui popor și a o desvoltă cu toate mijloacele, de cari dispune statul.

Așa dară pentru noi este destulă a constata faptul, că suntem un popor stabil și permanent pe teritoriul Ungariei și că avem individualitatea noastră proprie națională, pentru ca să putem cere garanțele și drepturile de lipsă la conservarea și desvoltarea individualității noastre naționale. Cine perde din vedere acest adevăr, acela nu cugetă, că istoria încă își are logica recunoscută și de istoriografia magiară, și logica acesta e multă mai consecventă ca a indivizilor, chiar din voință dumnezească, care îndreptă destinele poporilor în armonie cu scopul final al omenirii. Și dacă toleră pre un timp superbia unui popor și asuprirea altuia, atunci cel dintâiu n'are să se îngâmfe, și celalalt n'are să despereze, căci Dumnezeu lasă să se desvolte lucrurile până la o margine, și atunci vine apoi consecința de multe ori amară a stărilor de mai înainte ea de sine, voință de Dumnezeu, însă fără ca Dumnezeu să facă vre-o minune. Acesta înseamnă că: *Există Dumnezeu în istorie.*

Un incident caracteristic. — „Gazeta Transilvaniei“ în Nr. delă 8 Augustu aduce scirea, că protopopul român-unit din Tașnad-Sarvadă laolaltă cu câți-va preoți s'au prezentat înaintea episcopului latin de Oradea-mare Laurențiu Schlauch cu ocaziunea visitațiunii de confirmare, ce acesta o a făcut în părțile Selagiului. „Gazeta“ află cu cale a imputa preoților noștri, că s'a prezentat înaintea unui episcop de altă rită și de altă limbă. Noi însă suntem departe de a face pentru acesta vre-o imputare preoților noștri, ce s'a prezentat. Căci în lumea cultă pretutindeni, când în un loc vine șeful unei confesiuni, atunci se prezintă și clerul celorlalte confesiuni spre a-și face onorurile cuvenite. Și chiar și nouă ne-ar căde rău, când un episcop de al nostru vizitându vre-un ținut, nice unul din membrii clerului celorlalte confesiuni nu s'ar prezenta înaintea lui, cum cere cuvenința.

Ce atinge însă limba, în care protopopul nostru a binevenat pre episcopul Schlauch, „Gazeta“ se teme, că limba aceea va fi fost cea magiară. Noi însă dicem, că unica limbă acomodată pentru o atare ocaziune ar fi fost limba latină, carea în biserică catolică e limba interrituală. Prin acesta n'ar fi suferit nimica nici limba română, nici cea magiară.

„Gazeta“ ne spune mai departe, că episcopul Schlauch la binevenirea protopopului nostru a răspuns în mod demonstrativ numai cu câteva cuvinte, precând chiar și rabinului i-a răspuns mult mai pre larg, și mai departe, că protopopul românesc-unit cu clerul său a fost primit de episcop numai după predicatorii calvini.

Imprejurarea acesta o supără pre „Gazeta“ tare mult, ca și când prin ea cine scie cât ar fi suferit biserică și clerul nostru românesc-unit, când noi din contră credem, că mai mult a suferit însuși episcopul Schlauch în reputațiunea sa ca

om de cultură. Pentru aceea suntem atât de liberi a-i aduce Escelenței Sale Schlauch două exemple, cum s'au purtat la atari ocaziuni capete încoronate și de cea mai fină cultură europeană, carea nu credem să nu dorască și Escelența Sa a și-o însuși.

Așa ce se ține de răspunsul demonstrativ și chiar pentru aceea respingător, care Escelența Sa l'ar fi dat clerului nostru de o credință cu Escelența Sa, însă poate de principii politice diverse, cu cari află poate și Escelența Sa cu cale a purta luptă, ne vine în minte visita, ce împăratul Germaniei Wilhelm I o făcuse regelui Italiei în Milanu chiar atunci, când împăratul Wilhelm și statul său purta lupta cea mai aspră cu biserică catolică. În domul din Milanu s'a prezentat atunci înaintea împăratului Wilhelm și clerul catolic delă acea biserică. Împăratul Wilhelm a primit clerul catolic cu cea mai mare afabilitate și prevenire. Unele foii jidovesci s'au mirat de acesta, și nu puteau cuprinde, cum se poate, ca împăratul Wilhelm să se porțe astă-fel cu clerul bisericeii, cu care el e în luptă politică. Atunci o foie a curții le-a adus la ordine pre foile jidovesci cu întrebarea, că ore poate-se aștepta delă împăratul cel de o cultură așa înaltă și așa fină, ca să se porțe altcum, când i-se prezintă chiar și cei ce au principii politice diverse de ale lui? Și foile jidovesci au venit toate în confuziune simțind, cât sunt ele de departe de cultura adevărată.

Ce se ține însă de primirea clerului nostru după cel calvin, Maiestatea Sa Împăratul și Regele nostru nu e episcop, ci laic catolic, și totuși la primirea Dnsului calvin nu au nici când precedentă față cu catolicii de ori ce rită. De unde nu înțelegem, pentru ce Escelența Sa Episcopul Schlauch atât de fidel supus al Maiestății Sale nu află cu cale a-lu imita.

Și așa credem, că incidentul acesta nu este atăta caracteristic pentru clerul nostru, care prezentându-se și-a implinit numai o detorință de cultură, cât mai multă caracteristică pentru Escelența Sa Episcopul Schlauch.

Francia și Rusia.

„După împărăția cerului cea dintâiu între împărății este împărăția Francei,” se îndatină a dice ore când superbii regi franceși din dinastia Bourbonilor. Și etă o politică greșită, ambițioasă și necondusă de nice un interes religios unde a putut să aducă astăzi pre Francia cea superbă de ore-când-va! Celu dintâiu stat de ore-când al Europei, Francia, statul, a cărui limbă după încetarea limbei latine a ajuns limbă diplomatică a lumii, izolată în apusul Europei, este astăzi silită a-și cercă aliat în răsărit, în Rusia, care cu tradițiunile, cultura, tendințele, religiunea și aspirațiunile ei este contrastul cel mai pronunțat al lui.

Timpul de 10 zile jurnalistică Europei s'a ocupat de festivitățile aranjate în portul rusesc delă Kronstadt din cauza visitei, ce o a făcut în același port flota franceză Rusiei. Visita acesta nu a fost numai o vizită de curtoisie, cum se întâmplă între state de multe ori, fără ca visita să albă vre-o însemnătate politică. Primirea flotei franceze din partea împăratului rusesc, telegramul adresat de elu președintelui Carnot, sunt atari lucruri, cari arată evident, că visita acesta are și însemnătate politică mai mult

decât comună. Și însemnătatea acesta nu poate să stea decât în o relațiune foarte intimă între amândouă statele, care relațiune sau este deja potențată sau se poate potența până la alianță în ori și ce moment. Și așa putem să dicem, că Europa față în față cu alianța triplă a Austro-Ungariei, Germaniei și Italiei vede astăzi alianța dublă a Francei și a Rusiei.

Tripla alianță însă după credința întregii Europe este o alianță de pace și închiată cu scopul susținerii păcii. De aci însă nu urmază nici de cum, că dubla alianță a Rusiei și a Francei să fie o alianță de război, o alianță, a cărei tăiș să fie îndreptat în contra păcii, de care se bucură astăzi Europa. La așa ceva nu poate astăzi cugetă nice Francia, și cu atât mai puțin Rusia.

Căci mai întâi Rusia încă nici pre departe nu a gătat cu organizarea cea nouă a armatei sale, cât să fie aplicată chiar în timpul de față a începe un război. Etă la un blam înaintea Europei nu ar voi să se espună, ca în războiul cu Turcia, când a fost constrinsă a cere ajutorul unui stat mic ca România, ca să o scotă din rușine.

De altă parte însă politiciii franceși cei mai sanguinici ar voi, ce e drept, să începă în totu momentul războiul de răzbunare în contra Germaniei. Și aceștia tot mereu strigă în contra guvernului și a elementelor moderate din țară, că prin amânarea continuă a războiului acestuia Francia perde din ce în ce totu mai mult din prestigiul său, cât acum a rămas izolată, și nu mai capătă aliați niciari. Acum alianța cu Rusia la totă întâmplarea trebuie să stimpere foarte mult focul Francezilor impacienți de a începe războiul, după-ce din ea se pot convinge, că Francia, deși izolată în apus, are totuși un aliat puternic în răsărit.

Nu poate fi trecut cu vederea nici împrejurarea, că tripla alianță vedându-se față în față cu dubla alianță mai așa de puternică ca și ea, se va simți însă și ea ore-și-cum împinsă la o politică și mai moderată, înțeleptă și circumspectă în favorul păcii, decât când n'ar ave în fața sa nici o contraalianță.

Și așa ca urmare putem să dicem, că alianța franco-rusă manifestată așa de evident în visita delă Kronstadt este și ea de o cam dată pre timp nedeterminat o garanță a păcii europene.

Cu toate aceste însă din punct de vedere bisericesc nu ne putem ascunde durerea, că Francia, fiica cea mai bătrână a bisericeii, se vede astăzi silită la o alianță cu Rusia, cu statul acela, în care biserică perdându totu spiritul dător de viață, a ajuns o formă goală, urtă și fără de nici o influență în viața publică. Dumnezeu însă așa a lăsat, ca păcatului ca pedepsă să-i urmeze păcatul. Când în 1866 protestanta Prusie a umilit pre Austro-Ungaria, statul catolic în majoritatea lui covârșitoare, atunci catolica Francei a stat cu mâinile în sinu, și numai în cele din urmă a pășit la mijloc, și și atunci numai ca mijlocitor. N'a voit catolica Francei atunci să scie, că protestanta Prusie umilind pre catolica Austro-Ungarie voese să-și pregătescă calea, ca să o umilească și pre ea. Și de abia au trecut patru ani, și la 1870 a venit rândul la ea, și fu și ea umilită. Atunci însă împrejurările s'au schimbat astă-fel, cât Austro-Ungaria nu mai

putea să fie aliatul Franței, ci aliatul natural al inamicului său de mai înainte, al Prusiei. Italia însă și-a vădit mai întâi de interesele sale, cari o împingeașă așa dîcîndu la o alianță cu Germania pre lângă totă recunoștința, cu carea eră detore Franței, ce așa multu o a ajutat, până cându s'a unitu. Anglia ca totu-deauna și-a urmat și acum politica sa neutrală și șovăitoare impusă de pușețiunea ei geografică, carea în unele privințe o separă de cealaltă Europă, și așa Franța a rămasu în apus singură, și „împărăția cea dintăiu de ore cându după împărăția cerului“ a trebuit să-și cerce aliatu în recea Rusie, și să se simțescă fericită, că o a aflatu.

Franța, „țera liberei cugetări“, de unu șir lungu de decenii a aflatu cu cale a purtă politică fără nice o considerațiune la biserică, carea i-ar fi prescrișu cu totulu altă cale. Și etă unde a ajunsu! Până cându Franța și-a îndreptat politica sa și după motive impuse ei de pușețiunea-i bisericăscă, a fostu mare, tare, respectată, temută și cercată ca aliată. Politica „liberei cugetări“ a adus'o însă acolo, câtu trebuie să-și cerce aliatu de parte preste mări, și acolo să nu afe aliatu, decâtu în statulu acela, care e inamicul celu mai mare alu civilizațiunii europene, pentru carea are Franța merite așa strălucite.

Ne dore de sörtea Franței, ne bucurăm însă de consolidarea păcii.

Revistă bisericăscă.

Roma.

Academia archeologică creștină și societatea numită „Collegium cultorum martyrum“ au decisu, ca celebrulu archeologu G. B. de Rossi să ridice Sântulu Calistu o bustă în unulu dintre edificiile catacombelor. Desvelirea statuei se va întimplă în Februaru anul viitoru, cându renumitul archeologu își va sərbători a 70-a aniversare dela nascere.

Ferestrele cele două din sticlă colorată, cari representa pre sântii Apostoli Petru și Paulu, și cari erau cea mai frumoasă podobă a treptelor regie din Vaticanu, dară au fostu sfarmate cu ocasiunea esplosiunii de astă primăvară, suntu deja restaurate și aședate la locul lor, și acum prospicietză încă mai bine ca în trecut. Spesele le-a suportat principele-regentu din Bavaria, voindu ca și ferestrele cele nouă să fie unu daru alu Bavariei, precum au fostu și cele vechi.

Statele unite din America de Nord.

În 5 Iuliu Rev. Thomas Diron, unu predicatoru baptistu, a ținutu în Associationshalle din New-York o conferință despre enciclica din urmă a Sântiei Sale referitoare la cestiunea socială. Între altele a dîșu: „Enciclica acēta este una dintre cele mai remarcabile manifestațiuni, din câte au eșitu din Văticanu. Papa prin scrisoarea acēta s'a arētat unu mare învățat și unu mare cugetator, și asemenea, că cunosce pre deplinu toate cestiunile mari din timpul nostru.“ După aceea oratorulu a schițat pre scurtu enciclica, și în fine a făcutu atenți pre protestanți, ca și ei din partea lor să facă toate pentru resolvirea cestiunii sociale, căci altcum nu mai au nici o misiune.

Austria.

Liberalismulu jidovesc, ce feresce Austria catolică, se face totu mai cutezătoru. Eră cunoscutu faptul, că Universitatea din Viena, luându-se afară facultatea teologică, a ajunsu a fi descreștinată și judaisată. Acum dl Gautsch nu se indetulesce cu atăta, ci sistemulu acesta ilu estinde și la universitățile din provincie. În săptămănila trecute anume la universitatea din Innsbruck, care după literele fundamentale trebuie să fie catolică, a fostu denumitu profesor ordinariu, și încă de dreptulu canonicu, unu jidovu cu numele Heinrich Singer, care până acum nu a dezvoltat nici o activitate literară pre terenulu studiulu canonicu, și despre care nici aceea nu se scie, că ore luatu-și-a ostenela de a se boteză. Într'aceea canoniculu escelentu, profesorulu privatu dela Universitatea din Viena Dr. Wahrmond, care a scrisu unu opu canonicu de mare valore, e silitu să rabde, pentru că e catolicu bunu.

Revistă politică.

Afaceri interne.

Desbaterea proiectulu de lege despre reforma administrativă s'a terminat așa, precum amu dîșu în numărulu trecut. S'a decisu în principiu, ca pre viitoru în Ungaria administrația să se îndeplinescă prin ampioiați denumiți. Esecutarea acestu principiu se va face mai târziu. Acum nu resteză decât raportulu comisiunei de imunitate în afacerea Ugron-Uzelac și alte proiecte mai însemnate, apoi se voru amănă ședințele casei până la începutulu lui Octobru.

Comisiunea de imunitate a decisu cu 8 voturi contra 3, să propună casei deputatilor, ca în afacerea Ugron-Uzelac să nu se privescă o violare a imunității. Dacă va fi primită acēta propunere, Ugron va fi silitu a se duela cu căpitanulu Uzelac, decumva nu va află de mai consultu, a retrage publice în parlamentu cele dîșe.

Austria.

Regele Alesandru alu Sêrbiei a sositu Lunu în Viena, eră Marti a cercetat curtea noastră domnitore în Ischl. Din incidentulu acestei visite oficiosulu „Fremdenblatt“ din Viena publică unu articulu însemnatu, în care arată, că monarchia noastră a dovedit totu-deauna cea mai mare bunăvoință față cu Sêrbia, și că nu voesce anecșarea ei, ci numai dezvoltarea și întărirea statulu sêrbesc. Fōea vieneză exprimă sperarea, că bărbații politici ai Sêrbiei se voru putē convinge despre acēta în persoană cu ocasiunea petrecerii lor în Viena, și că pre viitoru voru face totulu, ca relațiunile bune dintre Sêrbia și monarchia noastră să nu fie turburate prin veleități de ale radicalilor.

Rusia.

Serbările estraordinare aranjate în onōrea escadreii franceze s'au terminat, și Francezii și-au luat drumulu cătră Portsmouth, unde asemenea voru face o visită flotei engleze. — Și regele Alesandru alu Sêrbiei a părăsit capitala Rusiei, fiindu însoțit la gară de cătră împēratulu și de cătră toți marii principii.

Corespondințe.

Deschiderea „Internatulu Pavelianu“ în Beiuș.

Beiușu în 4 Augustu, 1891.

Ceea ce pururea neuitatulu întâiu întemeiatorulu alu gimnasiulu de Beiuș, fericitul de piă memorie Episcopulu gr. cat. alu Orădiu-mari Samoilu Vulcanu a prevēdutu cu ochii sēi profetic în literele sale fundamentale din 2 Iuliu 1836 sub p. 3 lit. h), s'a realizat în aceeași zi de 2 Iuliu cu 55 ani mai târziu.

A fostu o deosebită fericire pentru Preavenației membri capitulari și pentru întregulu S. Consistoriu, cându Preasăntia Sa Escelentissimulu Domnu Episcopu-Fundatoru rostise cuvintele păstrānde în inimă din generațiune în generațiune: „Internatulu Pavelianu“ de lângă gimnasiulu sup. gr. cat. de Beiuș se va deschide cu începutulu anulu scol. în 1 Septembrie 1891.

Limbele au amuțit, ci inima fiesce-căruia bătea aceeași: „Fus'a o cunună zidurilor sale!“ „Mărire ție, Dōmne, mărire ție!“

Deodată cu restaurarea și mărirea edificiulu gimnasialu Preasăntitul Domnu Episcopu Patronu concepute fericite idee de a ridică pre lângă Institutu unu Internat cu menirea să tindă adăpostu unor talente ivite din timpu în timpu în sinulu poporulu nostru copleșit de miserie. Încă din 1888 zidulu s'a terminat, în 1889 recușitele de mobiliare s'au procurat, și estană se dau toate destinațiuni lor. Și de ore ce edificiulu cu unu frontu la strada principală, cu altulu de cătră Valea Nimăescilor, pre alu căruia țermu este zidulu, nu putea să cuprindă mai multu de câtu 60—70 tineri, Preasăntitul Domnu Episcopu Fundatoru, îngrijat multu de creșterea tinerimii, cu marimōsa-i liberalitate a lăsat, ca partea edificiulu de cătră vale să se mai lungescă cu 20 de metri augumentāndu astu-fel Internatulu cu două sale mari în etagiu, totu atâte în parteru, în suterenu cu scaldă pentru băieți. Păreții suntu deja ridicați, în curēndu va fi trasu asupra-le și acoperișulu. Cându și acēta parte va fi dată destinațiuni sale, internatulu va putē cuprinde 80—100 de tineri și mai bine.

Folōșele internatelor nu se pot trage la indoală. Dovedă suntu seminarele și convictele ridicate pre lângă gimnasia în toate unghiurile mai însemnate ale țerii. Necesitatea internatelor în modu prea eclatant s'a dovedit prin ridicarea de curēndu a internatulu „Franciscu Iosefinu“ lângă gimnasiulu cat. regescu din Budapesta pentru băieții bărbaților de rang și cu avere. Și dacă unu, cari dispun de mijloce abundante, căroru le stă în potință a-și creșce pre fii lor în cele mai distinsse căși, nu se ferescu, ci chiaru din contră dorescu a se folosi de avantajele internatelor, ce se spunem despre părinți, cari dispun de mijloce mai modeste ori sunt lipsiți cu totulu? Întru adevēru părinți, cari sunt fericiti a-și aședă copiii în internat, se pot depărtă cu acea inimă liniștită, că în locul lor au lăsat părinți, cari își țin de cea mai sântă chemare și detorință a grigi de fii lor întocmai ca dîșii. Dar internatele au folosulu lor și pentru instrucțiunea gimnasială. Tinerii de sub conducerea îngrijată din internat în privința purtării pot să servescă de modelu celorlalți tineri esteri, er cu diligența lor presupusă deșteptă rivalitate nobilă între sine și față cu ceilalți tineri, ceea ce nu pōte fi în defavorulu instrucțiunii.

Instituțiile nostre culturale toate sunt tineri. Internate pre lângă școlele medii avemu prea puține. Celu mai vechiu este seminariulu domesticu gr. cat. de Oradea mare întemeiatu prin regele Apostolicu Leopoldu II în 1792. A urmat în a două parte a secululu presinte: Fundațiunea Zsigēnă pentru gr. or. în Oradea mare, Seminariulu Vanceanu lângă gimnasiulu din Blăși, internatulu Românilor Marmăției din Sighetu și în urmă estu anu „Internatulu Pavelianu“ lângă gimnasiulu gr. cat. de Beiuș.

Nimicu nu pōte caracterisă mai evidentu modestia evangelică a generosulu Fundatoru

III.

Pentru 1 stipendiu de 60 fl. din *Fundățiunea fericitului episcopu Ioană Bobă* se escrie concursu până în 14 Septembrie st. n. inclusive a. c.

Doritorii de a obține acestu stipendiu au de a-și instrui cererile lor concursuale conformu condițiilor espuse mai sus în escrierea de concursu pentru stipendiile Romonțiane și pre acele a-le așterne subsemnatului Consistoru până la terminulu prefiptu.

Blașiū, în 11 Augustu 1891.

Consistorul archidieceșanū de A.-Iulia și Făgărașu.

Nr. 3044—1891.

(15) 1—3

Escriere de concursu.

I.

Până în 14 Septembrie st. n. inclusive a. c. se escrie concursu la 7 stipendii din *Fundățiunea fericitului Archiepiscopu și Metropolitu Alesandru Șterca-Șuluțu*, și anume la 1 stipendiu de 300 fl., la 2 de câte 200 fl., 2 de câte 100 fl. și 2 de câte 60 fl. v. a.

Doritorii de a obține vre-unul din stipendiile de mai susu, au să intrunescă următoarele condițiuni:

a) că suntu Românii gr.-cat. miserii, născuți în Transilvania;

b) că pre lângă purtarea morală bună au din studii calculi de *eminentă*;

c) dintre concurenții voru avé preferință, cari voru pute dovedî, că suntu consăngeni cu piulă Fundatoru;

d) concurenții să producă și alătore la cererile lor: *testimoniū școlasticu în copie autentică și nu în originalu*, atestatū de consăngenitate, — dacă suntu consăngeni cu Fundatorulū, — carte de botezū, testimoniū medicalū, atestatū de paupertate, și să *numescă expresu institutulū*, la care și unde voru să continue studiile academice ori gimnasiale pre anulū 1891/2.

Cererile astu-felū ajustate să le așternă la subsemnatulū Consistoriū până la terminulu prefiptu.

Blașiū, în 11 Augustu 1891.

II.

Până în 14 Septembrie st. n. inclusive, a. c. se escrie concursu la unū stipendiu de 100 fl. din *Fundățiunea Torlaiană*.

Doritorii de a obține stipendiul acesta voru avé de a-și instrui suplicele conformu condițiilor indigitate în escrierea de concursu pentru stipendiile Șuluțane, și a-le așterne Consistorulū subsemnatu până la terminulu prefiptu.

Blașiū, în 11 Augustu 1891.

III.

Până în 14 Septembrie st. n. inclusive, a. c. se escrie concursu pentru unū stipendiu de 60 fl. din *Fundățiunea fericitului Canonicu Constantinū Alutanū*.

Doritorii de a obține acestu stipendiu voru avé de a-și instrui suplicele concursuale conformu condițiilor indigitate în escrierea de concursu pentru stipendiile Șuluțane și a-le așterne Consistorulū subsemnatu până la terminulu prefiptu.

Blașiū, în 11 Augustu 1891.

IV.

Pentru două stipendii de câte 22 fl. 50 cr. din *Fundățiunea fericitului Canonicu Ioană Chirilă* se escrie concursu până în 14 Septembrie st. n. inclusive a. c.

Doritorii de a obține vre-unul din stipendiile de mai susu, voru avé de a-și instrui suplicele conformu condițiilor indigitate în escrierea de concursu pentru stipendiile Șuluțane, și a-le așterne Consistorulū subsemnatu până la terminulu prefiptu.

Blașiū, în 11 Augustu 1891.

Consistorul archidieceșanū de A.-Iulia și Făgărașu.

Nr. 2752—1891.

(13) 3—3

Escriere de concursu.

Prin acestu se escrie concursu la trei stipendii, și anume: unul de 80 fl. și două de câte 60 fl. v. a. din *Fundățiunea de stipendii a Canoniculū Ioană Fekete-Negrutū* cu terminulu de 25 Augustu st. n. a. c. inclusive pre lângă următoarele condițiuni:

1. La aceste stipendii potu concurge nu numai studenții români greco-catolici dela ori ce institute de învățământu din patrie ori străinătate, ci și tinere române greco-catolice, cari ar' dori a se pregăti de învățătorese sau pentru altă carieră, care le-ar ascură unū modū de viață mai independentu.

2. Dintre concurenții voru avé preferință consăngeniū Fundatorulū, și dintre aceștia în prima linie descendenții lui Simeonū Fekete-Negrutū, economū în Sucutardū — până la a treia generațiune inclusive, fără considerare la starea materială a părinților lorū, dacă voru dovedî purtare morală bună și progresu în studii celū puținū suficientū. Aceia, cari nu suntu consăngeni, se voru împărtăși diu Fundățiune numai dacă nu se voru află și concurenții consăngeni, și dacă voru dovedî purtare morală esemplară ori laudabilă și progresu eminentū în studii.

3. La cererile concursuale să se alătore: a) estrasū matricularū de botezū; b) testimoniū școlasticū de pre an. scol. 1890—1; c) atestatū dela antistia comunală politică, subscrisū și de parochulū localū, despre starea materială a concurentelū; se observă însă, că dela descendenții lui Simeonū Fekete-Negrutū până la a treia generațiune inclusive nu se cere atestatū de paupertate; d) consăngeniū au să alătore la cereri și o deducere genealogică demnă de credință, prin care să-și documenteze gradulū de consăngenitate cu Fundatorulū.

4. Cererile provédute cu documintele specificate mai susu au să se așternă la Consistorulū Archidieceșanū greco-catolicū subsemnatu până la terminulu prefiptu. Cererile sosite mai târziu nu se voru luă în considerațiune.

Blașiū, în 28 Iuliū 1891.

Consistorul archidieceșanū de A.-Iulia și Făgărașu.

JOSIFU GAVORA (1) 18—30

distinsū cu medalia espositională cea mare pentru lucru escelentū și gustū bunū la esposițiunea regnicolară din Budapesta în a. 1885.

Budapesta, IV. strada Vațului Nr. 17

Recomandū cu prețuri de cele mai convenabile și în esecutare câtū se pôte mai frumôsă obiecte de lipsă

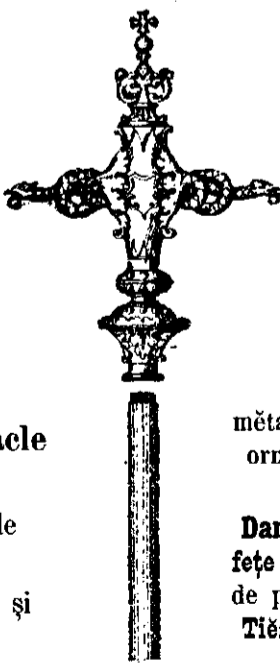
pentru ajustarea bisericelor, și anume:

Felone preotesce și stichare diaconesci

Flamure pentru biserică și reuniuni.

Flamure pentru reuniuni de pompieri, de școlari, reuniuni bisericesci, reuniuni industriale, de cântări și de pompe funebre.

Candelabre, racle și potire, luminarie de parete și de altariū, și candelē.

Primescū și efep-tuiescū ieftinū repararea vestmintelorū besericesci, întrargintarea și întraurirea de potire, racle, candele și luminarie de altariū.

Mare asortimentū de brodării de aurū, de argintū și de mētasă, precum și de ornaturi besericesci brodate

Dantele besericesci, fețe de altariū, cruci de parete și de scōlă. Tiesēturi besericesci, damasturi etc.

Acurătatea mea o potū dovedî cu sute de epistole recunosătore.

Exarțari de prețuri și preliminarē de spese trimittū la cerere franco.

Fundatā în an. 1858.

FRANCISCU WALSER

Liferantū de curte alū Alteței Sale imp. și reg. Archiducele Josifū

proprietariulū primei fabrici ungare de mașine și recuisite de pompieri, turnătorii de clopote și metalū

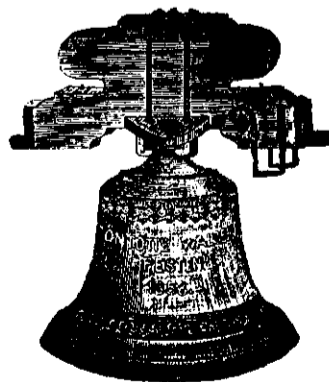
Budapesta, VII, strada Rottenbiller, Nr. 66

recomandă atențiunei preanonrațilorū domni preoți

TURNATORIA SA DE CLOPOTE

în care se fabrică atâtū grupuri câtū și clopote singurate: cu scaune de fierū patentate și cu chivere (córne) scutite de frecare. Fabrica a liferatū dela intemeierea sa 1800 clopote mari de metalū, într'altelē și celū dela metropoliā din Bucuresci în greutate de 8000 kilograme.

Se află umblătore scutite de mirosu, arangiamente pentru băi, conducte pentru apă și pompe pentru fântani.

(2) 33—52

Preliminare de spese și Prețu-couranturi se trimittū la cerere gratuitū și franco.

Distinsū în anulū 1885 la esposițiunea regnicolară din Budapesta pentru lucru escelentū, progresū și capacitate de concurență cu diploma cea mare de onóre.